

DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2026-2\(120\)-31-34](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2026-2(120)-31-34)
УДК 793.3:7.04:37.013(510)

Люй Пенлей,

аспірант факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, м. Бочжоу, Китай, pengleilu68@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-8103-5359>

ОСОБЛИВОСТІ СИМВОЛІКИ КИТАЙСЬКОГО ТАНЦЮ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

У статті висвітлено особливості китайського танцю як унікального явища світової хореографічної культури. Розглянуто символіку китайського танцю в історичному та сучасному мистецько-освітньому вимірах. З'ясовано, що символіка китайського танцю охоплює не лише зовнішню образність костюма, реквізиту чи сценічної дії, а й глибинні філософські, ритуальні та естетичні уявлення китайської культури. Визначено значення символів природи, квітів, тварин, жестів, кольору, простору й предметів у формуванні художнього образу танцю. Акцентовано на освітньому потенціалі цієї проблематики для підготовки майбутніх фахівців мистецької галузі.

Ключові слова: китайський танець, символіка, хореографічна культура, мистецька освіта, жест, реквізит, художній образ.

Вступ. Китайський танець належить до тих явищ світової хореографічної культури, у яких пластичний рух постає не лише засобом художньої виразності, а й формою збереження історичної пам'яті, філософських уявлень, етичних норм і символічних моделей національного світосприйняття. У його структурі жест, положення тіла, напрям руху, ритм, костюм, колір, реквізит і сценічний простір функціонують як елементи цілісної знакової системи.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що в сучасному мистецько-освітньому просторі китайський танець часто сприймається передусім через зовнішню декоративність, екзотичність костюма, видовищність сценічної форми або технічну довершеність руху. Проте його глибинний символічний зміст, пов'язаний із традиційними уявленнями про гармонію, духовне

вдосконалення, взаємодію людини й природи, потребує окремого наукового осмислення.

Дослідження особливостей китайського танцю є актуальним у контексті мистецької освіти, де вивчення хореографічних традицій різних культур має сприяти не механічному відтворенню рухової лексики, а формуванню здатності до інтерпретації художнього образу. Саме тому символіка китайського танцю може розглядатися як важливий матеріал для розвитку міжкультурної компетентності, естетичного мислення та поглибленого розуміння танцю як синтетичного виду мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика китайського танцю в українському та зарубіжному науковому дискурсі розглядається переважно в історико-культурологічному, мистецтвознавчому й хореографічно-педагогічному аспектах. Важливими

для осмислення теми є праці, присвячені історії китайського танцю, його регіональним особливостям, міфопоетичним образам, виконавській техніці, символіці жесту, костюма та сценічної дії.

У дослідженні Ян Сісі акцентовано увагу на міфопоетичній символіці лотоса в хореографічній культурі Китаю. Авторка розглядає лотос як образ шляхетності, духовного зростання, прагнення до світла й здатності людини досягати внутрішньої досконалості [7].

У статті Т. Мольдерф і Т. Вільховченко досліджено квіткову символіку китайського танцю в культурологічному вимірі. Дослідниці звертають увагу на синтез хореографії, музики, поезії, живопису, сценічної дії, акторської та мімічної майстерності [3].

Окремі аспекти китайської хореографічної культури висвітлено в працях Максименка А., Ткаченко І., Чжан Гомін та ін. [2; 5; 6]. У дослідженнях розглядаються питання становлення китайського класичного танцю, його зв'язку з народною традицією, придворною культурою, театром, міфологією та педагогічною практикою [5; 6]. Водночас більшість наявних досліджень зосереджується або на окремому образі – наприклад, лотосі, драконі, павичі, півонії, – або на загальній історії китайського хореографічного мистецтва. Недостатньо розробленим залишається питання цілісного осмислення символіки китайського танцю як системи, що поєднує історичні, міфологічні, пластичні, просторові, предметні й освітні компоненти.

Мета статті полягає у висвітленні особливостей китайського танцю, виявленні історично сформованих і сучасних форм його символіки та обґрунтуванні його значення для мистецької освіти, інтерпретації хореографічного образу й міжкультурного розуміння танцювальної традиції Китаю.

Виклад основного матеріалу. Китайський танець формувався впродовж тривалого історичного розвитку, у якому ритуал, музика, жест, театральна дія, міфологія й соціальна ієрархія перебували у тісній взаємодії. Його витоки пов'язані з обрядовими формами, календарними святами, військо-

вими демонстраціями, придворними церемоніями та народними формами колективного руху. На ранніх етапах китайської культури танець був невіддільним від музики, співу, ритму й ритуального дійства, а тому не існував як ізольований вид мистецтва в сучасному розумінні.

Символічна природа китайського танцю значною мірою зумовлена традиційною картиною світу, в якій людина розглядається як частина космічного порядку. Рух тіла в цьому контексті не є довільним або суто естетичним: він має відображати гармонію між Небом, Землею, природою, суспільством і внутрішнім станом людини. Звідси походить особлива роль кола, спіралі, хвилі, симетрії, повтору, плавного переходу, врівноваженого жесту й ритмічної циклічності.

Починаючи з давніх династичних періодів, китайський танець виконував не лише розважальну, а й ритуальну, виховну, репрезентативну функції. У придворному середовищі він був пов'язаний із церемоніалом, етикетом, соціальною ієрархією й регламентованою поведінкою. У народному середовищі танець зберігав зв'язок із обрядами, календарними циклами, святами, побутом і колективною пам'яттю. Найвищого розквіту традиційний китайський танець досяг у період династії Тан, коли при імператорському дворі формувалися професійні осередки музики й танцю, а хореографічне мистецтво активно взаємодіяло з поезією, живописом, театром і музичною практикою [3; 5].

Історично складена танцювальна традиція Китаю поєднує народні та сценічні форми. Народний танець відображав регіональні особливості, звичаї, характер рухів, костюм, ритміку й природне середовище. Сценічні форми, пов'язані з придворною та театральною культурою, втілювали образи поезії, живопису, скульптури й музики. Саме в цьому синтезі формується одна з найважливіших ознак китайської хореографії – символічна насиченість пластичної дії.

Однією з найдавніших груп символів китайського танцю є міфологічні й ритуальні образи. До них належать дра-

кон, фенікс, лев, тигр, журавель, павич, небесні істоти, духи природи, герої та божественні посередники. Ці образи не є лише персонажами або зовнішніми сюжетними знаками. Вони виражають уявлення про силу, мудрість, шляхетність, духовне піднесення, владу, захист, родючість, очищення або гармонію.

Танець дракона є одним із найвиразніших прикладів символічної хореографічної форми. Дракон у китайській культурі пов'язаний із силою, водною стихією, імператорською владою, благополуччям і життєвим оновленням. У танці цей образ реалізується через хвилюподібний рух, колективну координацію, зміну рівнів, спіральну траєкторію й ритмічну динаміку. Тіло виконавців утворює рухому фігуру дракона, а отже, символ виникає не через буквальне зображення, а через колективну пластичну організацію.

Танець лева також має виразну символічну функцію. Він традиційно пов'язується із захистом, відлякуванням злих сил, побажанням добробуту й очищенням простору. У сценічній дії лев постає не як натуралістичне зображення тварини, а як синтетичний образ сили, гри, ритуального очищення й святкового оновлення. Павич, своєю чергою, асоціюється з красою, грацією, жіночністю, шляхетністю й гармонією природного руху. У таких танцях важливими стають пластика рук, положення пальців, рух шиї, корпусу, погляд і м'якість переходу.

Важливе місце в китайській хореографічній культурі посідає квітова й природна символіка. Квітка, дерево, вода, вітер, хмара, місяць, гора, птах або хвиля не є випадковими декоративними елементами. Вони виступають посередниками між видимим і невидимим, тілесним і духовним, земним і космічним. Саме тому квітова символіка в китайському танці має не лише естетичне, а й філософсько-сміслові значення [2].

Лотос є одним із найважливіших символів китайського танцю. Його образ пов'язаний із чистотою, духовним зростанням, шляхетністю, здатністю зберігати внутрішню незаплямованість попри несприятливе середовище. У хореографічній інтерпретації лотос може бути втілений через розкриття рук, м'яке перенесення ваги, плавне коливання

корпусу, кругові траєкторії, поступове «розквітавання» композиції. Важливо, що символ лотоса не обмежується візуальним уподібненням до квітки. Він формує драматургію внутрішнього стану: від закритості – до відкритості, від нерухомості – до руху, від земного – до духовного [7].

Півонія в китайській культурі пов'язується з багатством, гідністю, процвітанням, аристократичною красою й державним престижем. У танцювальній формі цей образ може набувати урочистого, масштабного й декоративно-парадного характеру. Якщо лотос частіше виражає духовну чистоту й внутрішнє піднесення, то півонія репрезентує образ зовнішньої величі, святковості та культурної розкоші. Інші природні образи – хризантема, слива мейхуа, орхідея, бамбук – також мають виразний символічний потенціал. Вони можуть позначати витривалість, внутрішню шляхетність, моральну силу, гнучкість, приховану красу.

У китайському танці тіло виконавця є основним носієм символічного змісту. Символ не існує поза рухом, позою, жестом, поглядом, диханням, вагою тіла й характером переходу між рухами. Саме тому китайський танець потребує особливого рівня внутрішньої концентрації, де техніка й образ не можуть бути розділені. Важливими для розуміння класичного китайського танцю є поняття цзин, ци, шень і юнь. Цзин можна пов'язати з концентрацією, ци – з енергією руху, шень – із духовною виразністю, юнь – із внутрішнім змістом пластичної форми [7].

Ці поняття засвідчують, що в китайському танці рух не може бути зведений до механічної комбінації. Один і той самий жест може мати різний зміст, залежно від внутрішнього стану, напрямку погляду, сили дихання, темпу, м'язової напруги, м'якості переходу й енергетичної наповненості. Тому символіка китайського танцю виявляється не лише в тому, що зображується, а й у тому, як саме це зображення виконується.

Особливу роль відіграють руки й пальці. У багатьох китайських танцювальних формах положення рук не тільки формує декоративну лінію, а й передає характер образу: розкриття

квітки, політ птаха, рух води, напругу меча, легкість віяла, хвилю шовкового рукава. Координація рук і очей є одним із ключових принципів образної виразності. Погляд не просто супроводжує рух, а спрямовує його смисл, відкриває внутрішній стан персонажа й фокусує увагу глядача.

Символіка китайського танцю реалізується також через простір, колір, костюм і реквізит. Коло пов'язане з гармонією, цілісністю, циклічністю, поверненням, небесним порядком. Спіраль передає розвиток, рух енергії, перетворення, наростання або розкриття образу. Хвиля може символізувати воду, вітер, хмару, рух емоції або змінність світу. Симетрія вказує на впорядкованість і рівновагу, тоді як асиметрія може створювати відчуття живої природності.

Колір у китайському танці також має знакову функцію. Червоний часто пов'язується зі святом, життям, радістю, енергією, щастям. Золотий може символізувати імператорську велич, сонячність, сакральну владу, урочистість. Білий у різних контекстах може означати чистоту, відстороненість, пам'ять або скорботу. Зелений і синій можуть вказувати на природу, весну, воду, молодість, простір, духовну м'якість.

Реквізит у китайському танці виконує не допоміжну, а образотворчу функцію. Віяло може бути квіткою, крилом, хвилею, подихом вітру, знаком жіночої грації або засобом ритмічної акцентуації. Меч пов'язаний із військовою доблестю, внутрішньою дисципліною, точністю, рішучістю, але водночас може втілювати красу лінії, швидкість і духовну зібраність. Стрічки й довгі рукави створюють образ продовженого тіла, у якому рух виходить за межі анатомічної форми й перетворюється на видиму енергію.

Сучасний китайський танець не є простим продовженням давньої традиції в незмінному вигляді. Він формується в умовах взаємодії традиційної культури, академічного балету, народно-сценічної хореографії, сучасного танцю, театру, масової культури, фестивального руху й міжнародних мистецьких контактів. Однак сучасність китайського танцю не означає

відмови від символічного мислення. Навпаки, саме символіка часто стає тим механізмом, який дає змогу традиційним образам існувати в нових сценічних формах.

У XX столітті важливим стало переосмислення класичних і народних форм китайського танцю на професійній сцені. Вплив західного балету, театральної режисури, нових освітніх інституцій і міжнародних гастрольних практик сприяв оновленню хореографічної мови. Водночас традиційні образи – лотос, дракон, павич, півонія, меч, віяло, шовковий рукав – не зникли, а набули нових форм сценічного втілення [1].

Для мистецької освіти символіка китайського танцю має не лише пізнавальне, а й *методичне значення*. Вона дає можливість формувати в здобувачів освіти здатність бачити в танці не сукупність рухів, а систему художніх смислів. Такий підхід важливий у підготовці майбутніх хореографів, виконавців, педагогів мистецьких дисциплін і дослідників сценічного мистецтва.

Вивчення китайського танцю в освітньому процесі може будуватися на поєднанні історико-культурного, символіко-інтерпретаційного та практично-виконавського аспектів. Ідеться не лише про ознайомлення з основними етапами розвитку китайської танцювальної традиції, а й про аналіз образів дракона, лотоса, павича, півонії, меча, віяла, кола, спіралі, кольору, костюма та сценічного простору. Важливим є також практичне засвоєння принципів руху, координації рук і очей, роботи з диханням, поглядом, жестом і реквізитом.

У цьому контексті необхідно уникати поверхового екзотизму. Китайський танець не слід подавати лише як набір ефектних рухів, яскравих костюмів або видовищних номерів. Для якісної мистецької освіти необхідно розкривати смисловий контекст танцю, пояснювати походження символів, їхній зв'язок із філософією, природою, ритуалом, поезією й театральною культурою.

Через вивчення китайського танцю здобувачі освіти можуть краще зрозуміти, що різні культури мають відмінні способи організації руху, простору,

жесту, емоції та сценічного образу. Те, що в одній традиції сприймається як декоративний жест, в іншій може мати глибокий етичний, релігійний або філософський зміст. Саме тому символіка китайського танцю є цінним матеріалом для розвитку уважності до культурної різниці й відповідальності в художній інтерпретації.

Висновки. Китайський танець відображає традиції національної культури. Символіка китайського танцю є складною художньою системою, що сформувалася впродовж тривалого історичного розвитку на перетині ритуалу, міфології, філософії, музики, театру, поезії, живопису та хореографічної практики. Вона не може бути зведена до декоративного оформлення танцю або зовнішньої національної стилізації. Символ у китайському танці є принципом побудови художнього образу, способом організації руху, простору, емоційного стану й сценічної дії.

Історична генеза китайського танцю засвідчує його зв'язок із ритуальними, народними, придворними та сценічними формами культури. Від ранніх обрядових практик до професійних сценічних інтерпретацій китайський танець зберігає орієнтацію на гармонію, цілісність, внутрішню дисципліну, естетичну довершеність і символічну насиченість руху.

Основними групами символів китайського танцю є міфологічні, зооморфні, природні, квіткові, предметно-реквізитні, просторові, пластично-жестові та колористичні образи. Дракон, лев, павич, лотос, півонія, меч, віяло, шовковий рукав, коло, спіраль, червоний або золотий колір виступають не окремими прикрасами, а елементами цілісної художньої мови.

Тіло танцівника у китайському танці є головним носієм символічного змісту. Жест, погляд, дихання, координація рук і очей, напрям руху, внутрішня енергія та якість пластичного переходу формують не лише зовнішній малюнок, а й духовно-емоційний зміст образу.

У мистецькій освіті вивчення символіки китайського танцю має важливе значення для формування міжкультурної компетентності, художньо-аналітичного мислення й здатності до

інтерпретації танцювального образу. Воно допомагає майбутнім фахівцям розуміти хореографію не як механічну послідовність рухів, а як систему смислів, у якій тіло, простір, музика, колір, реквізит і культурний контекст утворюють єдину художню цілісність.

Перспективи подальших досліджень можуть бути пов'язані з поглибленим аналізом окремих груп символів китайського танцю, зокрема символики реквізиту, кольору, костюма, просторової композиції та пластики рук. Окремого наукового розгляду потребує порівняння символики китайського танцю з українською народно-сценічною хореографією, а також розроблення методичних підходів до викладання символики східних танцювальних традицій у закладах мистецької освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Лупак Н., Водяний Б., Щур Л. Нові грані хореографії: танець-перфоманс як медіатекст. *Мистецтво та освіта*. 2023. № 3. С. 54–59. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1\(107\)-54-59](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1(107)-54-59).
2. Максименко А. Хореографічна освіта в Китаї: традиції та сучасність. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*. 2024. № 1–2 (3–4). С. 105–113. <https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ec972efa-0b4d-41c8-8459-d9f5ee59e2c3/content>.
3. Мольдерф Т. М., Вільховченко Т. І. Квітка символіка у китайському танці: культурологічний вимір. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Вип. 48. 2024. С. 462–468. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.815>.
4. Пригода Л. Б., Билим Д. О. Вплив народного танцю на розвиток різних видів хореографічного мистецтва : методичні рекомендації. Полтава, 2024. 60. с. URL: http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/4_%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0.pdf
5. Ткаченко І. О. Танцювальне мистецтво Китаю: історико-теоретичний експерт. [Електронний ресурс]. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-301-9-13>.
6. Чжан Гомін. Традиції народного танцю в Китайській Народній Республіці. *Педагогіка формування творчої особистості у вищих і загальноосвітніх школах*. 2019. № 67. Т. 1. С. 82–86. https://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/67/part_1/19.pdf.
7. Ян Сісі. Міфопоетична символіка лотоса в хореографічній культурі Китаю. *Танцювальні студії*. 2018. № 2 <https://dancestudios.knukim.edu.ua/article/view/154388>.

References:

1. Lupak, N., Vodanyani, B., & Shchur, L. (2023). Novi hrani khoreohrafi: tanets-performans yak mediatekst [New aspects of choreography: Dance-performance as a media text]. *Mystetstvo ta osvita* [Art and Education], 3, 54–59. [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1\(107\)-54-59](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1(107)-54-59).
2. Maksymenko, A. (2024). Khoreohrafichna osvita v Kytai: tradytsii ta suchasnist [Choreographic education in China: Traditions and modernity]. *Aktualni pytannia mystetskoi osvity ta vykhovannia*, 1–2 (3–4), 105–113. Retrieved from <https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ec972efa-0b4d-41c8-8459-d9f5ee59e2c3/content>.
3. Molderf, T. M., & Vilkhovchenko, T. I. (2024). Kvitkova symvolika u kytaiskomu tantsi: kulurolohiichniy vymir [Flower symbolism in Chinese dance: A cultural dimension]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*, 48, 462–468. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.815>
4. Pryhoda, L. B., & Bylym, D. O. (2024). Vplyv narodnoho tantsiu na rozvytok riznykh vydiv khoreohrafichnoho mystetstva [The influence of folk dance on the development of various types of choreographic art]. *Poltava*. Retrieved from http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/4_%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0.pdf.
5. Tkachenko, I. O. (2024). Tantsiuvalne mystetstvo Kytaiu: istoryko-teoretychni ekskurs [Dance art of China: a historical and theoretical excursion]. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-301-9-13>.
6. Chzhan, Homin (2019). Tradytsii narodnoho tantsiu v Kytaiskii Narodnii Respublitsi [Folk dance traditions in the People's Republic of China]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 67(1), 82–86. Retrieved from https://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/67/part_1/19.pdf.
7. Ian Sisi (2018). Mifopoetychna symvolika lotosa v khoreohrafichnii kulturi Kytaiu [Mythopoetic symbolism of the lotus in the choreographic culture of China]. *Tantsiuvalni studii*, 2, 52–60. <https://doi.org/10.31866/2616-7646.2.2018.154388>.

Lyu Penglei, Postgraduate Student, Faculty of Arts named after Anatoly Avdievsky, Ukrainian State University named after Mykhailo Dragomanov, Bozhou, China, pengleilu68@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0004-8103-5359>

Features of Chinese dance symbolism: History and modernity

The article examines the symbolism of Chinese dance in historical and contemporary artistic and educational contexts. Chinese dance is interpreted not only as a technically

refined and visually spectacular form of stage art, but also as a system of cultural meanings connected with ritual, mythology, philosophy, music, theatre, poetry, painting, and choreographic practice. The relevance of the study lies in the need to overcome a superficial perception of Chinese dance as an exotic or decorative phenomenon and to reveal its deeper symbolic content.

The article identifies the main groups of symbols in Chinese dance: mythological, zoomorphic, floral, natural, spatial, colouristic, gesture-based, and object-related symbols. Particular attention is paid to such images as the dragon, lion, peacock, lotus, peony, fan, sword, silk sleeve, circle, and spiral. It is emphasized that symbolism in Chinese dance is not an external decorative element, but an internal principle of constructing the choreographic image.

Chinese dance reflects the traditions of national culture. The dancer's body is considered the main bearer of symbolic meaning. Gesture, gaze, breathing, hand-eye coordination, direction of movement, inner energy, and the quality of plastic transition shape not only the external pattern of dance, but also its spiritual and emotional content. The concepts of jing, qi, shen, and yun are interpreted as indicators of the unity of technique, energy, inner state, and artistic expressiveness.

The educational significance of studying Chinese dance symbolism is substantiated. In art education, this issue helps students perceive dance not as a mechanical sequence of movements, but as a system of artistic meanings. It is emphasized that understanding the symbolic nature of Chinese choreography contributes to the development of intercultural competence, artistic and analytical thinking, and the ability URL: to the relationship between the symbolism of Chinese dance and traditional philosophical ideas concerning harmony between human beings and nature, spiritual self-improvement, and the inner energy of movement.

Keywords: *Chinese dance, symbolism, choreographic culture, art education, gesture, props, artistic image.*

*Стаття надійшла до редакції 26.04.2026 р.
Стаття прийнята до публікації після
рецензування 02.05.2026 р.
Стаття опублікована 29.05.2026 р.*